

Pembentangan Perancangan, Garis Masa & Hala Tuju Gubalan Akta Kebebasan Maklumat (FOI) di Malaysia

ISU & MASALAH

- **Tiada Akta khas** yang menjamin hak rakyat untuk mendapatkan maklumat daripada Kerajaan;
- **Undang-undang sedia ada** memberi **kekangan** dan dilihat seperti **menyekat** (OSA Akta 88 & S.203A *Penal Code*);
- **Tiada peruntukan undang-undang yang memberi garis panduan yang jelas** kepada Agensi Kerajaan;
- **Tiada pemusatan data awam yang jelas** (tiada badan pengawal); dan
- **Inisiatif / dasar perkongsian data sedia ada** dilihat **kurang berkesan** (*one sided*)

JALAN PENYELESAIANNYA?

SDG16.10: STATUS PENCAPAIAN FOI DI PERINGKAT GLOBAL BAGI TAHUN 2022

91%

Penduduk dunia tinggal di negara yang ada FOI

Negara telah gubal FOI yang komprehensif

36

Negara sedang ke arah gubal FOI

Negara telah letakkan peruntukan FOI dalam perlembagaan negara

Negara telah cuba memperkenalkan dasar/polisi perkongsian data mirip FOI tetapi dilihat kurang berjaya dan kurang berkesan

77

Negara yang telah menjadi ahli dalam Open Government Partnership

Definisi Maklumat:

Kebebasan

Pemberian hak akses kepada orang awam untuk mendapatkan maklumat milik badan awam atau Kerajaan

"easy, prompt, effective and practical access". SDG Target 16.10 calls on all UN Member States to adopt legislation or policies to ensure this.

ARTICLE 19

Kenapa Perlu FOI?

KOMITMEN KERAJAAN DI PERINGKAT ANTARABANGSA

- Prinsip kebebasan maklumat dijelaskan melalui Artikel 19 Deklarasi Universal Hak-Hak Asasi Manusia 1948 seperti berikut:

“Semua orang mempunyai hak untuk mempunyai dan menyuarakan pandangan; hak ini termasuklah kebebasan untuk memiliki pandangan tanpa campur tangan dan kebebasan untuk mencari, menerima dan memberikan maklumat serta idea melalui mana-mana media atau melalui apa sahaja saluran.”

KOMITMEN KERAJAAN DI PERINGKAT ANTARABANGSA

- Sebahagian daripada **hak asasi** untuk bersuara yang dinyatakan melalui **Artikel 19 & Resolusi 59 Perhimpunan Agung Bangsa-Bangsa Bersatu tahun 1946**
- Pada 1999, Malaysia mengiktiraf **Prinsip Kebebasan Maklumat Komanwel** semasa Mesyuarat **Ketua-Ketua Negara Komanwel (CHOGM)** di Durban, Afrika.

APA ITU KEBEBASAN MAKLUMAT ?

Definisi:

Pemberian hak akses kepada orang awam untuk mendapatkan maklumat milik badan awam atau Kerajaan (*the right to access information held by public bodies*)

Namun, kebebasan ini **bukanlah bersifat kebebasan mutlak** (*absolute freedom*), dengan **pengecualian** ke atas maklumat berkaitan data peribadi, keselamatan, pertahanan, ketenteraman awam dan hubungan diplomasi antarabangsa

- Sehingga tahun 2022, sebanyak **129 buah negara** telah menggubal perundangan yang berkaitan dengan *right to information (RTI)* atau *Freedom of Information (FOI)* ini.
- Negara **pertama** yang menggubal Akta Kebebasan Maklumat ialah **Sweden** iaitu pada **1766**, **USA** pada **1966**, **Australia** pada **1982** & **China** juga pada **2007**

KELEBIHAN/KEKUATAN FOI

S1

- Meningkatkan kepercayaan dan keyakinan rakyat kepada Kerajaan
- Meningkatkan imej perkhidmatan awam

S2

- Tingkatkan mutu **tadbir urus**, **integriti** dan **pencegahan rasuah/salah guna kuasa** (meyakinkan pelabur)
- Memperbaiki **ranking indeks negara** (meningkatkan pelaburan / ekonomi)

S3

- Mencetus idea inovasi produk dan perkhidmatan
- Pengetahuan baharu daripada sumber gabungan data

KELEBIHAN/KEKUATAN FOI

S4

- Ada **badan pengawal** khas (kawal selia permohonan dan rayuan)
- Mempermudahkan urusan rakyat
- Memper**kemaskan** rekod **pengurusan maklumat / fail** Kerajaan

S5

- Meningkatkan **keberkesanan penyampaian perkhidmatan** Kerajaan
- **Meningkatkan ketelusan** Kerajaan
- **Menjimatkan** wang Kerajaan (jangka panjang)

KELEMAHAN/LIMITASI FOI

W1

- **Implikasi** kewangan (kos)
- **Pertambahan beban** tugas

W2

- **Kawal selia** permohonan / **data terhad** / hanya terpakai kepada Kerajaan sahaja
- **Melayan kerana** permintaan berdasarkan “sekadar ingin tahu atau *merepek*”

W3

- **Bukan kebebasan mutlak:** Maklumat yang dipohon **masih tertakluk** kepada ketetapan **Akta Rahsia Rasmi 1972** dan perundangan lain yang secara terang melarang sebarang perkongsian maklumat antaranya **ketenteraman awam, siasatan, risikan, keselamatan, pertahanan & hubungan diplomasi antarabangsa negara.**

KELEMAHAN/ LIMITASI FOI

W4

- Kompetensi Pegawai Maklumat (IO) **kurang mahir**
- Maklumat **tidak diselaraskan dengan baik**
- **Data** yang **tidak terkini/ tidak seragam**

W5

- Hanya melibatkan maklumat milik Kerajaan sahaja

PELUANG FOI

O-1

- Penglibatan menyeluruh rakyat dalam pembangunan negara (dasar dan pembangunan)
- *Era Kerajaan tahu semuanya* sudah berakhir

O-2

- Masyarakat diberikan ruang dan peluang capaian kepada dokumen Kerajaan; untuk kritikan membina **(semak imbang)**

O-3

- Ketersediaan/ capaian maklumat tentang aktiviti dan operasi kerajaan secara signifikannya akan mengurangkan gejala rasuah dan salah guna kuasa.

PELUANG FOI

O-4

- Meningkatkan kesedaran masyarakat
- Pembudayaan cemerlang dan cakna di kalangan rakyat

O-5

- Meningkatkan tahap **pemikiran kepada kelas** yang lebih tinggi
- Peningkatan kesedaran sivik

O-6

- Keterbukaan ini secara langsung **meningkatkan kebertanggungjawaban (akauntabiliti) kakitangan awam/rakyat**
- Peningkatan kewibadawaan / kepemimpinan

ANCAMAN FOI

T-1

- **Manipulasi maklumat** : Boleh disalahgunakan oleh pihak tertentu memanipulasi pendapat umum atau mempengaruhi politik/ perniagaan/ perseorangan dengan menyebarkan maklumat palsu atau mengelirukan menggunakan **data yang sensitif**.

T-2

- **Tiada perlindungan khas (imuniti)** buat penjawat awam jika maklumat disalahguna (**Seksyen 203A KK**)

T-3

- **Risiko keselamatan**: boleh disalahgunakan oleh **hackers** atau pelaku jahat lain yang menggunakannya untuk mendapatkan akses kepada sistem maklumat lain

CABARAN MELAKSANAKAN FOI

C-1

- Memberikan **kefahaman** kepada rakyat tentang konsep kebebasan maklumat (*the **do's** & the **don't's***)
- **Meyakinkan** Agensi Kerajaan / pengurusan tertinggi / penjawat awam / Kerajaan Negeri / BB / PBT

C-2

- Mendapatkan kerjasama dalam penyelarasan data & maklumat

C-3

- Penyediaan **data yang mencukupi** dan **terkini** dalam masa yang **cepat/munasabah**

CABARAN MELAKSANAKAN FOI

C-4

- Merangka **pelan komunikasi strategik** yang **berkesan** di semua peringkat

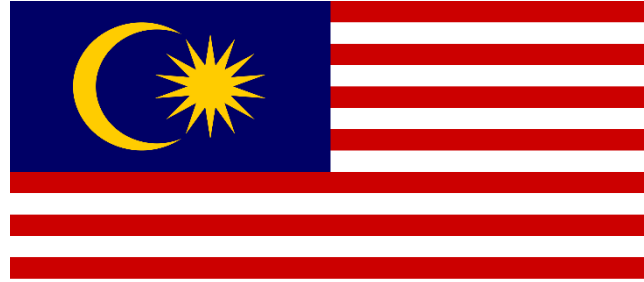
C-5

- **Mengenalpasti Akta/Peraturan** yang **bercanggah** atau **bertindih** dengan konsep **Kebebasan Maklumat**

C-6

- Penyediaan **peruntukan** yang **mencukupi** dan **pegawai berkepakaran** dan **IO yang terlatih**

SITUASI SEMASA

Pulau Pinang:

Enakmen Maklumat Pulau
Pinang 2010

Tarikh warta: 2 Februari 2012
Kuat kuasa : 1 Januari 2015

Selangor:

Enakmen Kebebasan Maklumat
(Negeri Selangor) 2011
Tarikh warta: 25 Ogos 2011
Kuat kuasa: 5 Mac 2013

Kedua-dua Enakmen ini membenarkan akses orang awam terhadap dokumen Kerajaan Negeri kecuali maklumat yang diklasifikasikan di bawah Akta Rahsia Rasmi 1972 [Akta 88]

SITUASI SEMASA

KE ARAH PEMBUDAYAAN PERKONGSIAN DATA/MAKLUMAT DI MALAYSIA

Penggubalan Akta Kebebasan Maklumat (2024) - BHEUU

- akses kepada **orang awam** mohon maklumat milik Kerajaan

Penggubalan Akta Omnibus : Perkongsian Data (2024) - KD

- akses **kepada agensi Kerajaan** untuk mohon **maklumat/data milik Agensi Kerajaan lain (G2G)**

Dasar Perkongsian Data Nasional (DPDN) 2022 – K-KOM /MDEC

- Menggalakkan
pembudayaan
perkongsian data
antara G2G, G2B dan
B2B

→ Pindaan Akta Rahsia Rasmi 1972 [Akta 88] - CGSO

→ Pindaan Seksyen 203A Kanun Keseksaan - KDN

TINDAKAN YANG TELAH DIAMBIL

Libat Urus:

Sejak **2019** hingga **2023**, sebanyak **23** sesi libat urus/mesyuarat/forum bersama **Agensi Kerajaan, CSOs/NGOs, ahli akademik, Pejabat Pesuruhjaya Maklumat luar negara dan Agensi Penguatkuasaan, Keselamatan & Pertahanan.**

Soal Selidik Awam:

Soal Selidik Awam Mengenai Cadangan Gubalan Akta Kebebasan Maklumat telah dilaksanakan pada **31 Januari - 16 Februari 2023** secara atas talian melibatkan **8,841 responden.**

**** NGOs/CSOs diterajui oleh *Centre For Independent Journalism (CIJ)*

DAPATAN PENTING KAJI SELIDIK AWAM

Antara Dapatan penting analisis data soal selidik ini adalah:

Kebimbangan responden terhadap keterbukaan/kebebasan dalam perkongsian maklumat:

- ☐ Risiko maklumat peribadi atau sensitif **disalahguna**;
- ☐ Risiko **keselamatan** dan **kedaulatan** negara;
- ☐ Risiko **pegawai maklumat dipersalahkan** jika berlaku salah guna oleh pihak ke-3 (**perlu ada imuniti**).

“Kerajaan secara prinsip setuju gubal **Akta Kebebasan Maklumat**, beri akses kepada rakyat dapatkan maklumat.”

YAB DATO' SERI ANWAR IBRAHIM
Perdana Menteri

MANDAT KERAJAAN

Pada 14 September 2023, Mesyuarat JKKTN telah bersetuju supaya:

- FOI digubal di peringkat kebangsaan;
- Akta 88 dipinda sewajarnya; dan
- Perlu mengambil kira pandangan ahli mesyuarat JKKTN, antaranya:
 - Libat urus yang menyeluruh

PERSOALAN DASAR

PARAMETER DAN SKOP

RANGKUMAN PEMAKAIAN

Maklumat **milik badan awam** atau Kerajaan sahaja? Atau termasuk **milik swasta**?

Afghanistan : Kedua-duanya

Mexico: Sektor Awam sahaja, **Sri Lanka** : Pihak Berkuasa Awam **UK**: Pihak Berkuasa Awam sahaja

Di **Malaysia**, jika Badan Awam/Kerajaan sahaja, adakah merangkumi **semua peringkat di persekutuan, negeri, pihak berkuasa berkanun dan PBT?**

Atau termasuk **GLC, GIC & GOC?**

OBJEKTIF UNDANG-UNDANG

UK :

Akses untuk semua maklumat milik Kerajaan, menggalak perkongsian data, ajak rakyat turut serta dalam dasar awam bagi memastikan akauntabiliti dan ketelusan

Afghanistan :

Memastikan hak untuk mengakses maklumat untuk semua sebagai ketelusan dan akauntabiliti dalam pengendalian pentadbiran Kerajaan dan institusi badan selain Kerajaan

Mexico :

Akses maklumat kepada orang ramai untuk ketelusan; perlindungan maklumat peribadi, akauntabiliti dan penilaian rakyat.

Sri Lanka :

Akses untuk semua, menggalak perkongsian data, ajak rakyat turut serta dalam dasar awam sebagai *check & balance*

PARAMETER DAN SKOP

TEMPOH MASA UNTUK MENYEDIAKAN MAKLUMAT YANG DIPOHON

Berapa lama masa yang diperlukan untuk memberikan maklumat?

Afghanistan : 10 + 3 hari
Mexico : 10 hari bekerja,
Sri Lanka : 14 hari, boleh dilanjutkan kepada 21 hari lagi (maksimum) dalam keadaan tertentu
UK : tidak lewat daripada 20 hari bekerja
Indonesia: 10 hari bekerja

BAYARAN / YURAN UNTUK MAKLUMAT

Adakah pemohon perlu bayar untuk dapatkan maklumat? Adakah dinyatakan/ditentukan dalam undang-undang?

Selangor: RM2 + RM10 untuk proses
P.Pinang: RM50 untuk setiap maklumat

Afghanistan/Mexico/UK : Ditentukan oleh undang-undang/peraturan

Sri Lanka : Ditentukan oleh Suruhanjaya

PARAMETER DAN SKOP

MEKANISME PEMBERIAN AKSES KEPADA MAKLUMAT

Siapa penyedia maklumat?

Perlu ada pegawai maklumat/informasi yang dilantik?

Bagaimana maklumat dihantar/dikongsi?

Adakah pemohon perlu nyatakan sebab/tujuan permohonan?

MEKANISME PEMBERIAN AKSES KEPADA MAKLUMAT

Perlukah pemilik maklumat maklumkan sekiranya maklumat tersebut ada ataupun tidak?

Siapa yang boleh membuat permintaan? Bolehkah permintaan dibuat bagi pihak ketiga (cth: bagi pihak seseorang yang tidak berupaya)?

Sekiranya terdapat penafian tentang cara maklumat itu harus digunakan?

PARAMETER DAN SKOP

PENGECUALIAN / LARANGAN KEPADA PERKONGSIAN MAKLUMAT

Pengecualian maklumat
(jenis maklumat yang tidak boleh dikongsi)

Pengecualian: maklumat yang menyentuh keselamatan negara, pertahanan dan hubungan antarabangsa sebagaimana peruntukan Akta 88 / praktis secara global

Pengecualian boleh dibuat ke atas pengecualian maklumat (***exemption on exemption***) atas keadaan-keadaan tertentu

Pelaksanaan **ujian kemudaran** (*harm test*) / ujian kepentingan awam (*public interest test*) perlu dirangka ke atas semua pengecualian, sehinggalah pendedahan maklumat tersebut terbukti mendatangkan kemudaran sebenar.

SOKONGAN PELAKSANAAN

Kompetensi dan keberadaan (*availability*) pegawai maklumat serta serta medium untuk memudahcara urusan perkongsian maklumat

Sokongan infrastruktur, pendigitalan maklumat, penghantaran maklumat secara elektronik dan latihan berterusan untuk pegawai maklumat

Platform data terbuka sedia ada perlu dimanfaatkan sepenuhnya dengan membolehkan permohonan maklumat secara atas talian.

PARAMETER DAN SKOP

PENERBITAN / PELAPORAN

Adakah terdapat keperluan untuk menerbitkan pelaksanaan FOI?

Sri Lanka: Pihak Berkuasa Awam perlu mengemukakan laporan tahunan kepada Suruhanjaya mengenai pelaksanaan FOI di jabatan masing-masing.

UK: Penggunaan set Data bagi mereka yang meminta maklumat
Pihak Berkuasa Awam boleh menyediakan skim penerbitan yang boleh didedahkan kepada umum

Indonesia: Setiap Badan Awam wajib menerbitkan maklumat awam secara berkala

PENGELASAN DAN PENYAHKLASIFIKASIAN MAKLUMAT

Adakah terdapat tempoh masa untuk pengelasan dan penyahklasifikasian maklumat seterusnya?

Bolehkah Badan Pengawal mengarahkan agensi pemilik untuk menyahklasifikasi maklumat? atas alasan berikut

- Maklumat telah dinyahklasifikasikan terlalu lama
- Klasifikasi maklumat akan membantu orang ramai secara umum (kebaikan awam) - "Ujian kepentingan awam"

PARAMETER DAN SKOP

ADUAN / BANTAHAN/ RAYUAN

Bolehkah pemohon mengemukakan aduan sekiranya tidak berpuas hati dengan maklumat yang diperolehi?

Kepada siapa aduan boleh dibuat?
Adakah terdapat ketetapan dalam peraturan bagi proses/prosedur untuk ini?

Lembaga Rayuan menimbang jika terdapat permohonan rayuan (maklumat ditolak).

PERTINDIHAN PERUNDANGAN PERSEKUTUAN, NEGERI, BB & PBT

Aspek konflik atau pertindihan perundangan di peringkat Persekutuan, Negeri, BB & PBT

Terdapat keperluan **untuk menyemak** dan meneliti semua perundangan di peringkat Negeri, BB dan PBT termasuk perundangan subsidiari bagi mengelakkan konflik perundangan.

PARAMETER DAN SKOP

BADAN PENGAWAL

- **Badan bebas yang khusus** (seperti Suruhanjaya)
- untuk **mengawal selia** serta **memantau** pelaksanaan FOIA.
- Lapor kepada Parlimen, bertindak sbg Lembaga Rayuan

Apakah strukturnya?
Siapa Pesuruhjaya?
Apa kriterianya?
Berapa lamakah tempoh perkhidmatan?

2 MODEL YANG BOLEH DIPERTIMBANGKAN

MODEL 1: Penubuhan organisasi baharu seperti sebuah Suruhanjaya. Implikasi kos yang tinggi

MODEL 2: Perkasakan Agensi sedia ada yang berkait rapat.

Cadangan: JPDP diperkasakan, diberi perluasan kuasa sepertimana amalan di Australia dan UK

Lebih *cost effective* kepada Kerajaan
Wujud perjawatan secara COS (terbuka/kontrak)

PARAMETER DAN SKOP

PERLINDUNGAN MAKLUMAT PERIBADI

Adakah undang-undang FOI akan mendedahkan maklumat peribadi?

Mexico : Garis panduan diwujudkan untuk memastikan perlindungan maklumat peribadi.

Terdapat keadaan tertentu di mana maklumat peribadi boleh didedahkan (iaitu pencegahan atau diagnosis perubatan, statistik, saintifik, perintah kehakiman (antara lain)).

IMPLIKASI

1) Perundangan:

- ✓ penggubalan akta baharu, pindaan peruntukan dalam akta-akta tertentu di peringkat Persekutuan, Negeri, Badan Berkanun & Pihak Berkuasa Tempatan
- ✓ Penggubalan Akta Omnibus: Perkongsian Data oleh Kementerian Digital yang membolehkan/menggalakkan perkongsian data antara agensi Kerajaan dengan agensi Kerajaan
- ✓ perundangan di peringkat Negeri, BB & PBT termasuk perundangan subsidiari bagi mengelakkan isu pertindihan kuasa dan konflik serta memastikan penyelarasan perundangan di Persekutuan dan Negeri.

A hand with a white bandage on the index finger points towards a blue globe. The globe is overlaid with a network of green and blue lines, suggesting a digital or global theme.

IMPLIKASI

2) Kewangan:

Peruntukan kewangan bagi pewujudan/pemeriksaan penubuhan Pejabat Pesuruhjaya Maklumat

- a) **Pertambahan perjawatan yang minimum:** Perjawatan secara COS, terbuka dan tidak berpencen
- b) **Kemudahan/Bangunan/Keperluan:** menggunakan kemudahan/bangunan/keperluan sedia ada dengan sedikit pertambahan.

IMPLIKASI

2) Kewangan:

Peruntukan kewangan bagi peringkat :

- a) **pra-penggubalan:** Sesi libat urus, kajian lanjut dan penggubalan rang undang-undang berkaitan serta
- b) **pasca penggubalan:** Program penerangan dan siar raya serta sistem ICT bagi tujuan perkongsian maklumat secara digital/maya. Juga latihan kepada IO.
- c) **selepas kelulusan di Parlimen:** Penyediaan garis panduan, peraturan, templat boring, proses kerja dan pelantikan

A hand with a white bandage on the index finger points towards a blue globe. The globe is overlaid with a network of green and blue lines, suggesting a digital or communication theme.

IMPLIKASI

3) Pelan Komunikasi Strategik:

- a) **Naratif dan pelan komunikasi strategik yang menyeluruh, komprehensif dan teratur dengan kerjasama semua pihak berkepentingan**
- b) **Memastikan objektif dan matlamat yang dihasratkan melalui Akta ini sampai kepada masyarakat umum dan juga penjawat awam.**

Perancangan / Garis Masa Gubalan Akta Kebebasan Maklumat (FOI)

GARIS MASA PENGGUBALAN AKTA KEBEBASAN MAKLUMAT

GARIS MASA PENGGUBALAN AKTA KEBEBASAN MAKLUMAT

Sesi Taklimat kepada Ahli
Parlimen

Pembentangan (bacaan) di Dewan
Negara

September 2024

Oktober-November 2024

Arahan cetakan *blue bill* oleh AGC

Pembentangan (bacaan) di Dewan
Rakyat

